

Lauri Lempinen

Porin VPK:n Esikunnan (veteraaniosaston) johtaja

- päivitys 19.11.2023

ITÄPUISTON PALOASEMAN AJONEUVOKALUSTOA AJALTA 1921 – 1945

- kuvia ja tietoja Porin VPK:n ja vakinaisen palokunnan kalustosta, osa 1

Kuvat ja asiatiedot ovat pääosin Hannu Kallionpään kokoelmista, Porin VPK:n historiikkeista ja Porin palolaitoksen 70-vuotishistoriikista (Tapani Mikola 1996).

Porin VPK:n kalustosta on mies- ja höyryvoimaruiskuista lähtien erittäin kattava sanallinen yhteenveto palokunnan sihteeri Paavo Lindforsin historiikissa PORIN VAPAAEHTOINEN PALOKUNTA r.y. 1863 – 1963.

VPK:n ensimmäinen oma kiinteistö nykyisen Itäpuiston itäpäässä

AUTO 1 BENZ-RUISKUAUTO 1921

Auto 1 Benz-ruiskuauto hankittiin kaupungin ja VPK:n rahoituksella ja paloapuyhtiöiden avustamana kaupungin omistamana VPK:n käyttöön. Auto tuotiin Poriin rautatiekuljetuksena 17.10.1921, ja sitä kokeiltiin jokirannassa jo kaksi päivää myöhemmin 19.10.

Porin WPK:n sihteeri Aksel Almqvistin laatima kertomus Porin Wapaaehtoisen Palokunnan 10-vuotisesta toiminnasta v.v. 1913 - 1923: "Tämän ruiskun käyttämistä varten on kuntaamme perustettu erityinen 20-miehinen komppania ja valitsi palokunnan Hallinto sen ensimmäiseksi päälliköksi kauppias Lauri Lindroosin.

Miehistö on pääasiallisesti teknikkoja ja pääasiallisesti automobiilin käyttöön ennestään tottuneita miehiä. Palokunnalla on ollut tilaisuus jo useassa tulipalossa koetella tätä ruiskuansa, joka toimi hyvin sekä ruiskuna että vedennostajana".

AUTO 2 FORD-HIILIHAPPORUISKUAUTO 1924

"Porin kaupunki teki 28.6.1924 päätöksen hankkia uuden palosammutus-välineen, vesisäiliöllä varustetun Ford-auton W.P.K:n käytettäväksi." Käyttöönottopäiväksi on merkitty 23.12.1924.

Auto rakennettiin Ford TT-konealustalle Porin Konepaja Osakeyhtiössä ja se oli valmistuttuaan Suomen suurin hiilihapporuiskuauto. Konepajalla autoon valmistettiin ja asennettiin mm. vesisäiliö ja tuulilasi. Vesisäiliön tilavuus on noin 800 litraa.

Kaupungin v. 1924 hankkima auto 2 Ford-hiilihapporuiskuauto ja Yrjö Kallionpää

Paavo Leppänen ja Yrjö Kallionpää

Auto 2 Ford-hiilihapporuiskuauto ja auto 1 Benz-ruiskuauto ja hevosvetoinen kalusto

Kuvassa kolmantena oleva auto on v. 1927 hankittu Ford, kiintopumppu, vesiteho n. 600 l/min. Lisäksi on Isku-pumppu ja muuta kalustoa. Auto 3 myytiin vuonna 1942 heikon tehonsa vuoksi tarpeettomana. Kaikkiin autoihin on hankinnan jälkeen asennettu tuulilasit ja umpirenkaat korvattu ilmatäytteisillä renkailla.

VPK:N AUTO 4 INTERNATIONAL -PALOAUTO 1929

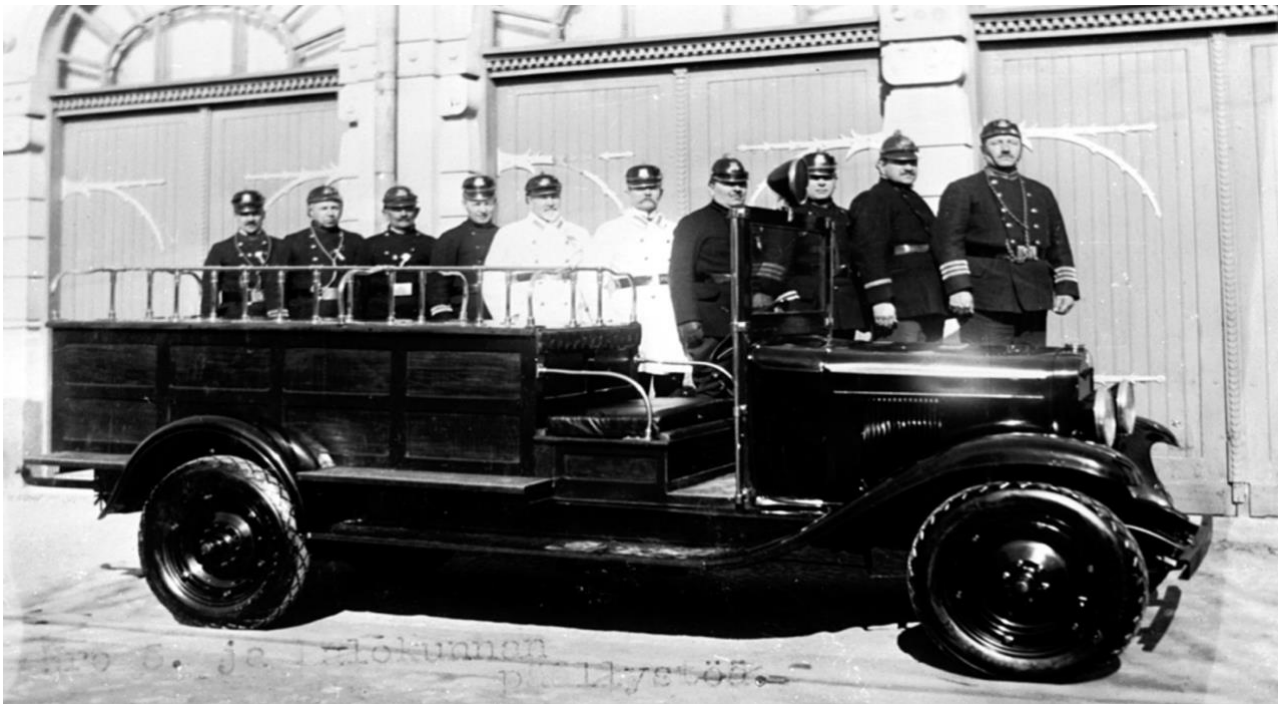
VPK:n auto 4 International -paloauto 1929 kiintopumpulla (1400 l/min) ja 550 l:n vesisäiliöllä. Auto myytiin Mäntyluodon VPK:lle vuonna 1954.

Kuvausvuosi on 1930

Autojen järjestys on: Auto 1 Benz -ruiskuauto, auto 2 Ford -hiilihapporuiskuauto, 3 Ford -paloauto ja auto 4 International -paloauto

VPK:N AUTO 5 CHEVROLET-LETKUAUTO 1930

VPK sai lahjaksi Kaupunkien Yleiseltä paloapuyhdistykseltä kuvan auton, joka rakennettu letkujen ja miehistön kuljetusta varten. Autoa seurasi 3" letkua 500 metriä.

VPK:N AUTO 6 CHEVROLET, HANKITTU 1932

Autosta muodostettiin yhdistetty kalusto- ja säiliöauto, jonka vesisäiliön tilavuus oli 600 litraa. Samana vuonna ostettiin siihen lisäksi moottoriruisku Esa N:o 2. Vesisäiliö erottuu auton lavalla. Auto ja muuta kalustoa myytiin huutokaupalla vuonna 1951.

KAUPUNGIN JA VPK:N PALOAUTOT VUONNA 1938

VPK:n auto 6 rivissä ensimmäisenä.

KAASUNSUJELU OLI TÄRKEÄ OSA VÄESTÖNSUOJELUA

26. Kaasunsuojelunäytöksessä oli myös pelastusosa. Tässä "potilasta" siirretään paareille ja taustalla olevaan Chevrolet-sairasautoon, jonka kaupunki hankki vuonna 1934.

Kuva on kaasunsuojelunäytöksestä 11.5.1938.

PACKARD-SAIRASAUTO

Vakinaiselle palokunnalle vuonna 1939 hankittu Packard -sairasauto.. Auton edessä komeilevat Ensio Metelinen, Eino Hiltunen ja Lauri Grönlund.

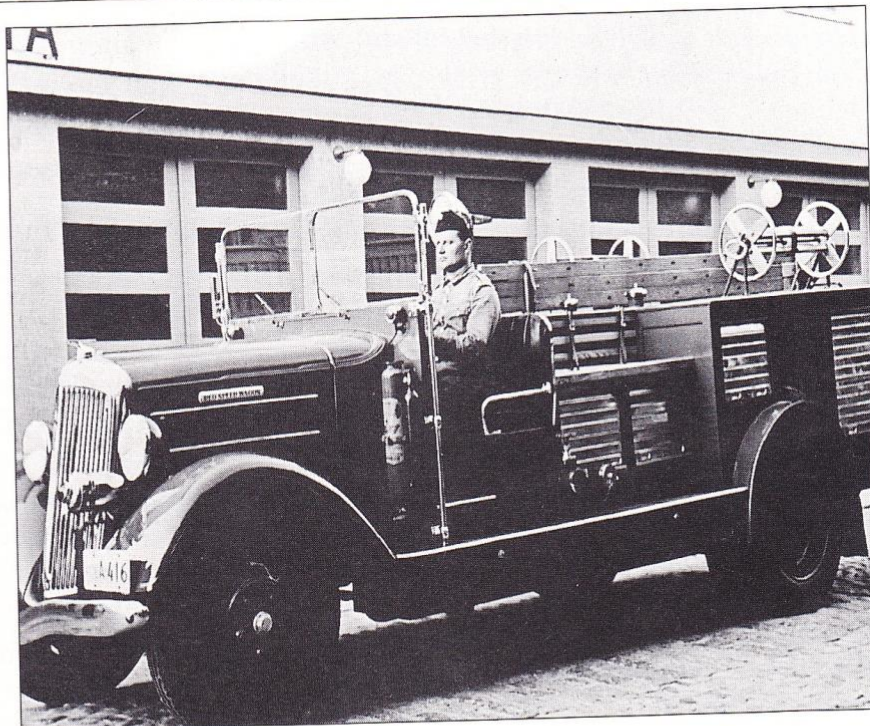
Kuva näyttäisi otetun Sillankorvan TB- huoltoaseman läheisyydessä.

Samanlainen Packard paremmassa kuvassa

PALOLAITOKSEN REO

21. Kuvassa vuonna 1938 palolaitokselle hankittu Reo Speed Wagon, jonka ohjaajan paikalla palokersantti Yrjö Kallionpää. Taustalla huhtikuussa valmistunut, laajennettu ja peruskorjattu Itäpuiston paloasema.

Reon vesisäiliö oli 800 litraa.

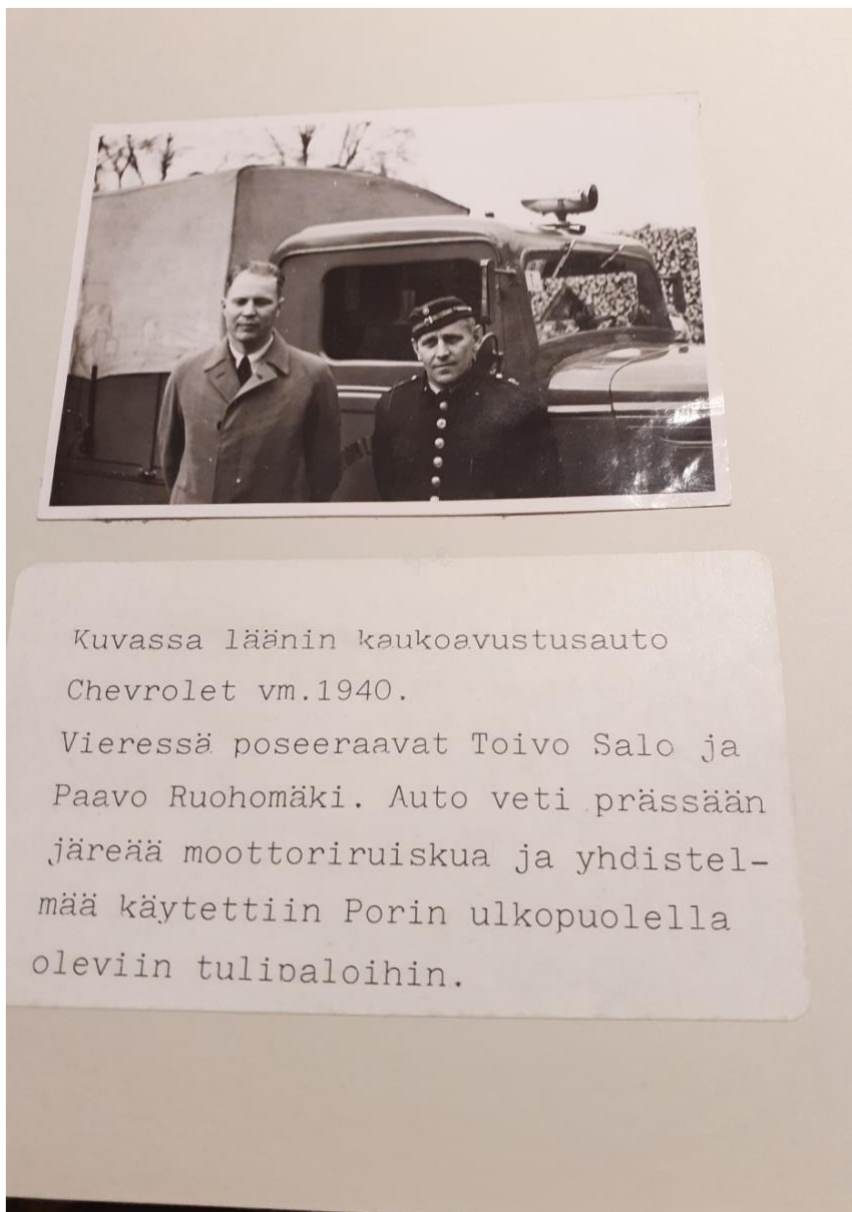

Reon vanhimman paikalle kapuamassa on palomestari Assar Salo.

LÄÄNINLIITTO

Turun ja Porin läänin Palokuntaliitto sai vuonna 1941 lahjoituksena Ruotsista kaksi kalustoautoa. Porin kaupunki sai Chevrolet–pressukatteisen kuorma-auton, kannettavan Esa 5 -moottoriruiskun, hinattavan API -moottoriruiskun sekä 750 metriä 2,5 tuuman letkua. Esa 5 -ruisku määrättiin myöhemmin rintamalle. Toinen auto oli Turussa.

Jatkosodan päätyttyä syyskuussa 1944 Lääninliitto päätti siirtää omistamansa paloauton kalustoineen Porin vakinaiselta palokunnalta VPK:lle. Autoa kutsuttiin ”Lääninliitoksi”. Autolla oli suuri merkitys metsäpalojen sammutuksessa Porin ulkopuolellakin. Myöhemmin auton lavalle asennettiin penkit ja sitä käytettiin mm. VPK:n soittokunnan nuoriso-osaston kuljetustarpeisiin. Auto luovutettiin takaisin omistajalleen Palokuntaliitolle vuonna 1966.

Yllä olevan kuvan teksteinen sain Petri Vallinilta Eino Havukarin jäämistöstä.

VPK:N MIEHISTÖAUTO, AUTO 3, MERCEDES BENZ, HANKINTAVUOSI 1965

Oheiset kaksi kuvaa ovat osa Yyterin kansainvälisen palokuntapoikien leirin 1966 kuvakoostetta, jonka Pihlavan VPK:n Matti Lehtonen oli laatinut Porin VPK:n Kimmo Salmiselle päivämäärällä 21.3.2015.

Leiriläisiä Mäntyluodon VPK:n paloasemalla.

Lääninliitto Paloauto nro 2. Samanlainen nro 1. oli Turun VPK:n käytössä.

Olivat lahjoituksina Ruotsista! Autot omistivat Turun – ja Porin läänin Palokuntaliitto (LSPeL)

Lauri Lempinen

Porin VPK:n Esikunnan (veteraaniosaston) johtaja

- päivitys 19.11.2023

ITÄPUISTON PALOASEMAN AJONEUVOKALUSTOA AJALTA 1946 – 1961

- kuvia ja tietoja Porin VPK:n ja vakinaisen palokunnan kalustosta, osa 2

Auto 4 Ford saatiin palolaitokselle Viipurin ”perintönä” v. 1946, vesisäiliö 650 litraa. Auton edessä poseeraa Itäpuiston paloaseman pihassa Jorma Kallionpää.

34. GMC-paloauto, joka rakennettiin omana työnä palolaitoksella. Alusta hankittiin U.S.A:n armeijan ylijäämävarastosta. Auto valmistui vuonna 1948. Autossa on nokkaruisku ja hinattava mr. API.

PALOLAITOKSEN KALUSTOLUETTELO VUODELTA 1949

<i>A/R</i>	<i>Hank.vuosi</i>	<i>Tarkoitt.</i>	<i>Varusteena</i>	<i>Sijoitus</i>
<i>Dodge</i>	1940	<i>S-a</i>		<i>Pori</i>
<i>Packard</i>	1939	<i>S-a</i>		<i>Pori</i>
<i>Reo</i>	1939	<i>R-a</i>	<i>K, VP, S 880</i>	<i>Pori</i>
<i>Ford</i>	1946	<i>R-a</i>	<i>K, IP, S 650</i>	<i>Pori</i>
<i>Sisu</i>	1948	<i>R-a</i>	<i>K, IP, S 3.000</i>	<i>Pori</i>
<i>GM</i>	1948	<i>K-a</i>	<i>IP, S 1.900</i>	<i>M:luoto</i>
<i>Ford</i>	1926	<i>S-a</i>	<i>HR, S 1.600</i>	<i>R:saari</i>
<i>Isku</i>	1932	<i>sp</i>		<i>M:luoto</i>
<i>Isku</i>	1932	<i>sp</i>		<i>M:luoto</i>
<i>Esa</i>	1939	<i>MR</i>		<i>R:saari</i>
<i>Serlag.</i>	1928	<i>HMR</i>		<i>R:saari</i>

A/R = auto tai ruisku, *S-a* = saira-auto, *R-a* = ruiskuauto, *K-a* = kalustoauto, *sp* = sähköpumppu, *MR* = moottoriruisku, *HMR* = höyrymoottoriruisku, *K* = kiin-topumppu, *VP* = vaahtopumppu, *IP* = irtopumppu, *HR* = hiilihapporuisku, *S 880* = säiliö 880 litraa.

Autoissa letkua yhteensä 2.760 m. Reposaaaren ja Mäntyluodon ruiskuissa on käytettävissä 4.150 m letkuja ja palokunnalla kaikkiaan 7,890 m, josta 3" 5.070 m ja 2" 2.820 m.

PALOLAITOKSEN KALUSTOA

35. Kuvasta näkyy vanhan paloaseman ahtaus. Kuva on vuodelta 1950. Lähinna sairaauto Dodge vuodelta 1940, sen takana säiliöauto Sisu, jonka säiliöön mahtuu 3.000 litraa vettä, hankittu vuonna 1948 (auto nro 5) ja takana 1.700 litran säiliöllä varustettu, Viipurista tuotettu Ford-paloauto (nro 4).

12.5.1954 sattui Eteläpuiston ja Mikonkadun risteyksessä Dodge-ambulanssin ja koerekisterissä olleen kuorma-auton yhteentörmäys, jonka seurauksena palomies Aatos Aulis Andersson menehtyi. Lisenssivirastolta haettiin lupa EMW -merkkisen sairaankuljetusauton hankkimiseksi (kuva tuonnempana). Samoilla järjestelyillä lautakunta esitti talous-, tarkastus- ja varalta sairaankuljetuskäyttöön sekä palopäällikön käyttöön Willys-Overland -autoa.

RASKAS RUISKUAUTO

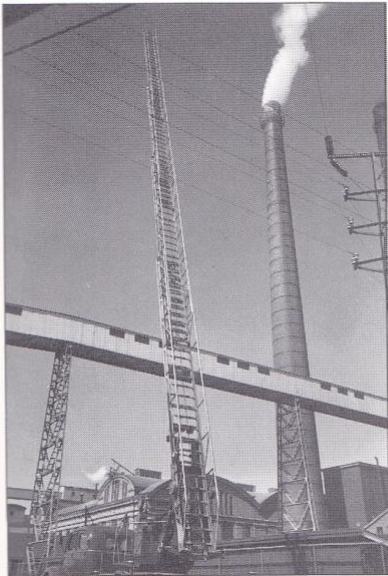
38. Volvo, raskas ruis-
kuauto, joka hankittiin
vuonna 1951. Autossa
nokkaruisku ja auton
perässä hinattava API,
savutuuletin, generaat-
tori ja letkua 2.060 met-
riä.

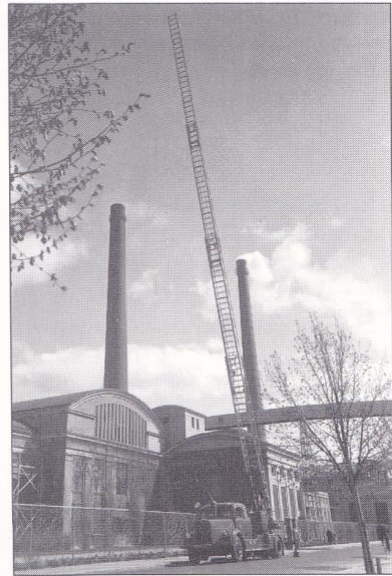
Taustalla on vuonna 1956 valmistunut VPK:n kalustohalli/kerhohuonerakennus, jonka ilme vuonna 2022 on oleellisesti muuttunut sekä rakennuksena että kalustoltaan monien ajan vaatimien uudistusten myötä. Vuonna 2023 hallin manuaaliset nosto-ovet uusittiin sähköisesti ohjattaviksi.

KONETIKASAUTO

41. - 43. Kohti huikeita korkeuksia. Palolaitoksen konetikapuuauto Scania-Vabis vm. 1952. Tikkaiden korkeus 30 metriä.

Vakinaisen palokunnan ajoneuvokalusto kuvattuna v.1956 Porin Teatterin edessä. Vasemmalta auto 9 Willys, auto 4 Ford, auto 5 Sisu, auto 7 raskas ruiskuauto Volvo ja auto 8 konetikasauto Scania Vabis sekä ambulanssi.

53. Palolaitoksen sairaankuljetuskalusto vuonna 1959. Kuvassa vasemmalta Vilho Häyh-tiö, Altti Mattila, Iikka Teräsmaa ja Vieno Yli-kylä.

SPR:n tekstiä: "Punaisen Ristin ja koko Suomen sairasautokanta oli miltei loppuun kulunut sotien päättyessä. Useilla paikkakunnilla sitä hoiti muun työn ohella palokunta. Sairasautokeräykset aloitettiin vuodenvaihteessa 1953 - 1954 radion Sävellahjassa. Keräysten tuotoilla hankittiin sairasautoja sekä kunnille että Punaiselle Ristille.

LL: Oikeanpuoleinen "amppari" oli "Sävellahja", keräystuotoin paloasemalle sijoitettu SPR:n auto, jolla palomiehet vapaa-aikoinaan suorittivat kuljetuksia Porin ulkopuolelta. Myöhemmin auto siirrettiin pois paloasemalta, ja taksimiehet jatkoivat toimintaa.

Juhani Vinbergin kuva: *EMW-merkkinen ambulanssi* hankittiin vuoden 1954 kolarissa tuhoutuneen Dodgen tilalle.

VPK:N AUTO 2 FORD 1956

Vuonna 1956 hankittu Ford-paloauto.

Vesisäiliö 800 litraa, keskipumpun teho n. 1950 l/min ja Esa-ruiskun n. 900 l/min.

Syksyllä 2022 auto odottaa entisöintiään Satakunnan paloautomuseossa Porin Ulasoorissa. Kuva: Petri Vinberg.

KAUPUNKI LUOVUTTI BENZIN VPL:LLE

Porin kaupunki luovutti Benzin 9.5.1957 VPK:n täyteen omistukseen. Pariin otteeseen 1960- ja 1970-luvuilla käytiin keskustelua auton myymisestä tai vaihtamisesta uuteen Mercedes Benz-paloautoon, mutta hankkeista luovuttiin. Koko historiansa ajokunnossa ollut Benz rekisteröitiin museoajoneuvoksi vuonna 1994. Pelastustieto-lehden lukijäänestyksessä vuonna 2017 Porin VPK:n Benz Gaggenau valittiin Suomen hienoimmaksi vanhaksi paloautoksi.

Vanhaa ja uutta: Benziä ajaa kunniapäällikkö Matti Kraapo.

PALOLAITOKSEN AUTO 11 DESOTO 1960

Ajan myötä paloautokantaa uusittiin ja siirryttiin avoautoista korillisiin ratkaisuihin, joita olivat olleet jo Ford ja Sisu. Aikansa käännteentekevä uudistus oli vuonna 1960 hankittu amerikkalainen De Soto tai DESOTO, kuten auton nokkapelliltä oli luettavissa.

"Sotossa" oli 202 hevosvoimaa, 5+1 vaihdetta ja kaksinopeuksinen maastolaatikko. Uutuutena siinä oli lisäksi auton molemmin puolin kaksi korkeapaineletkukelaa, jotka olivat nopeat selvittää, mutta osoittautuivat soveltumattomiksi kehittyneen palon sisäsammutukseen. Pienen pisarakoon uskottiin jäähdyttävän palavaa tilaa tehokkaasti, mutta vesimäärä oli liian pieni. Sammuttaja sai löylyt silmilleen. Aikaa myöten niistä luovuttiin. Työvuoron statusvakanssi oli toimiminen Soton kuskina. Noin 50-vuotiaana sammutusauto siirrettiin Uudenkoiviston VPK:n käyttöön.

Porin palokunta sai uuden nelipyörävetoisen amerikkalaisen paloauton, jota tehokkaan moottorinsa vuoksi kutsuttiin voimanpesäksi. De Soto -merkkisen auton moottori oli Chrysler-tehtaan V-8, teho 202 hv/4.000 r/min. ja iskutilavuus 5,21 litraa. Auton kokonaispaino oli 9.000 kg, ja siinä oli viisi vaihdetta eteen ja peruutusvaihte. Lisäksi oli kaksinopeuksinen maastolaatikko.

SATAKUNNAN KANSA 9.3.2011

Satakunnan Kansa: 50 vuotta sitten.

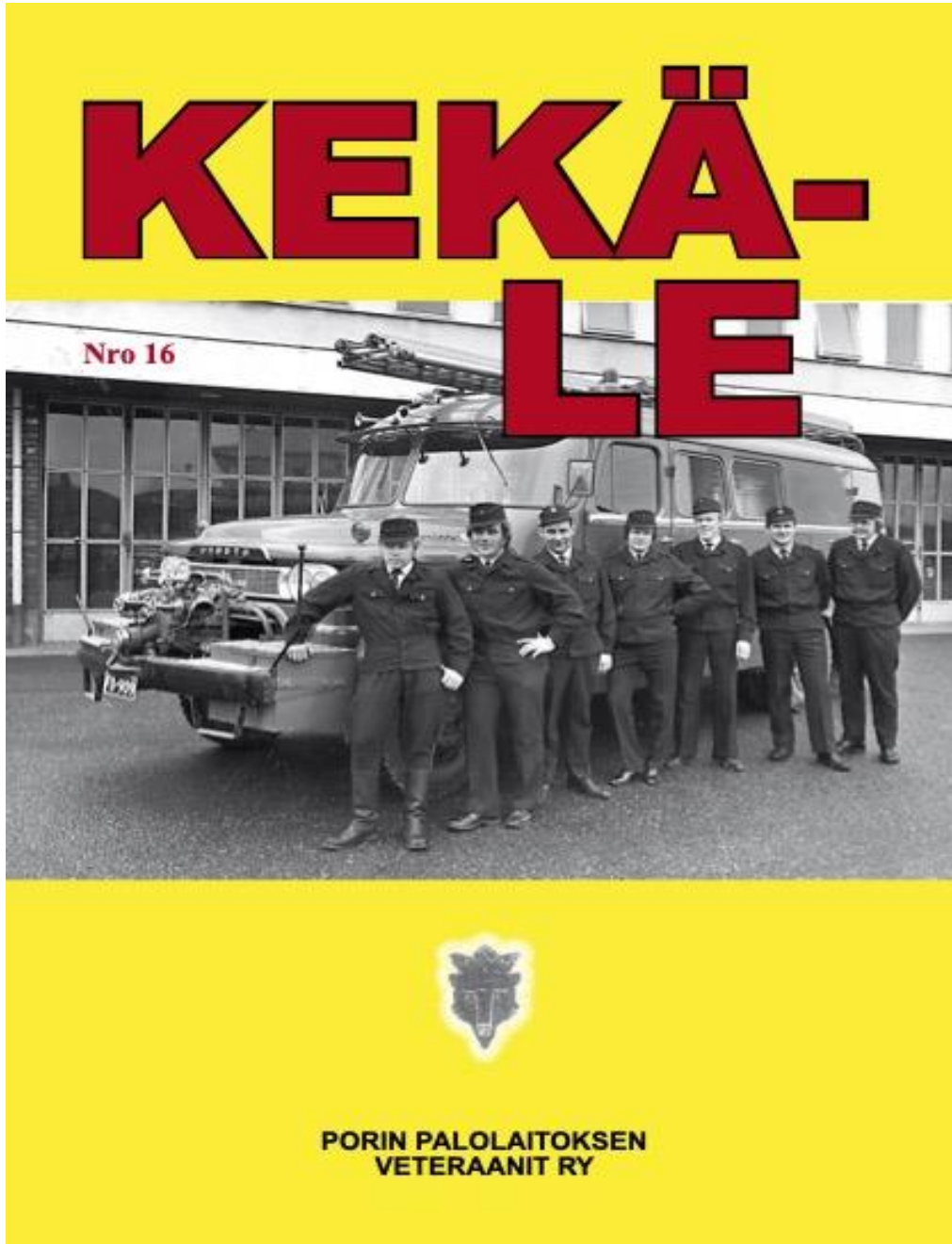

DESOTO auto 11 (Uudenkoiviston VPK:n käytössä P 81) odottaa entisöintiään (tilanne 11/2022) paloautomuseossa Porin Ulasoorissa, Kuvat: Petri Vinberg.

Yläkuvassa Soton vieressä olevan Sisu -mallisia sammutusautoja palolaitos hankki aikoinaan kaksi. Ajallaan ne siirrettiin sopimuspalokuntien käyttöön.

Porin palolaitoksen veteraanit-yhdistys julkaisi aikoinaan Kekäle-nimistä lehteä toimintansa tukemiseksi. Lehden toimituksesta vastasivat apulaispalopäällikkö evp. Tuomo Soraluoma ja hänen jälkeensä toimiala-asiantuntija evp. Lauri Lempinen. DESOTO komeili lehden no 16 kansikuvana.

Soton kyljellä ovat Esa Einola, Matti Salo, Olavi Juhola, Esa Raisio, Antti Hakamäki, Altti Mattila ja Lauri Lempinen.

PALOLAITOS ITÄPUISTOSTA SATAKUNNANKADULLE

31.8.1961 lähtö Itäpuistosta

Perillä Satakunnankadun uudella paloasemalla

Teksti: Lauri Lempinen

Veljesapua Viroon

Kun Viro itsenäistyi vuonna 1990 piti moni toiminta aloittaa lähes tyhjästä, koska aiempi vallanpitäjä vei "pajunsa" pois. 19.6.1991 palolautakunta päättää luovuttaa Viroon Harjun maakuntaan Fargo -sammuksauton (vm -63) kalustoineen. Esko Vehkaojan lähtiessä viemään autoa kaihon kyyneleitä vuodattivat Olavi Kaulén ja Markku Aspala Matti Häyhtiön seurattuna tyynenä tapahtumaa. Auton virallisina luovuttajina matkassa olivat lautakunnan puheenjohtaja Simo Vaahtera ja jäsen Hannu Uusitalo.

Kerrotaan, että kunnallistalouden kiristyessä myöhemmin 90-luvulla jouduttiin miettimään, miten auton saisi takaisin...

Kuvat: Tuomo Soraluoma